

Česká republika ve světovém kontextu

Prof. Jan Švejnar

6. června 2011

Obsah prezentace

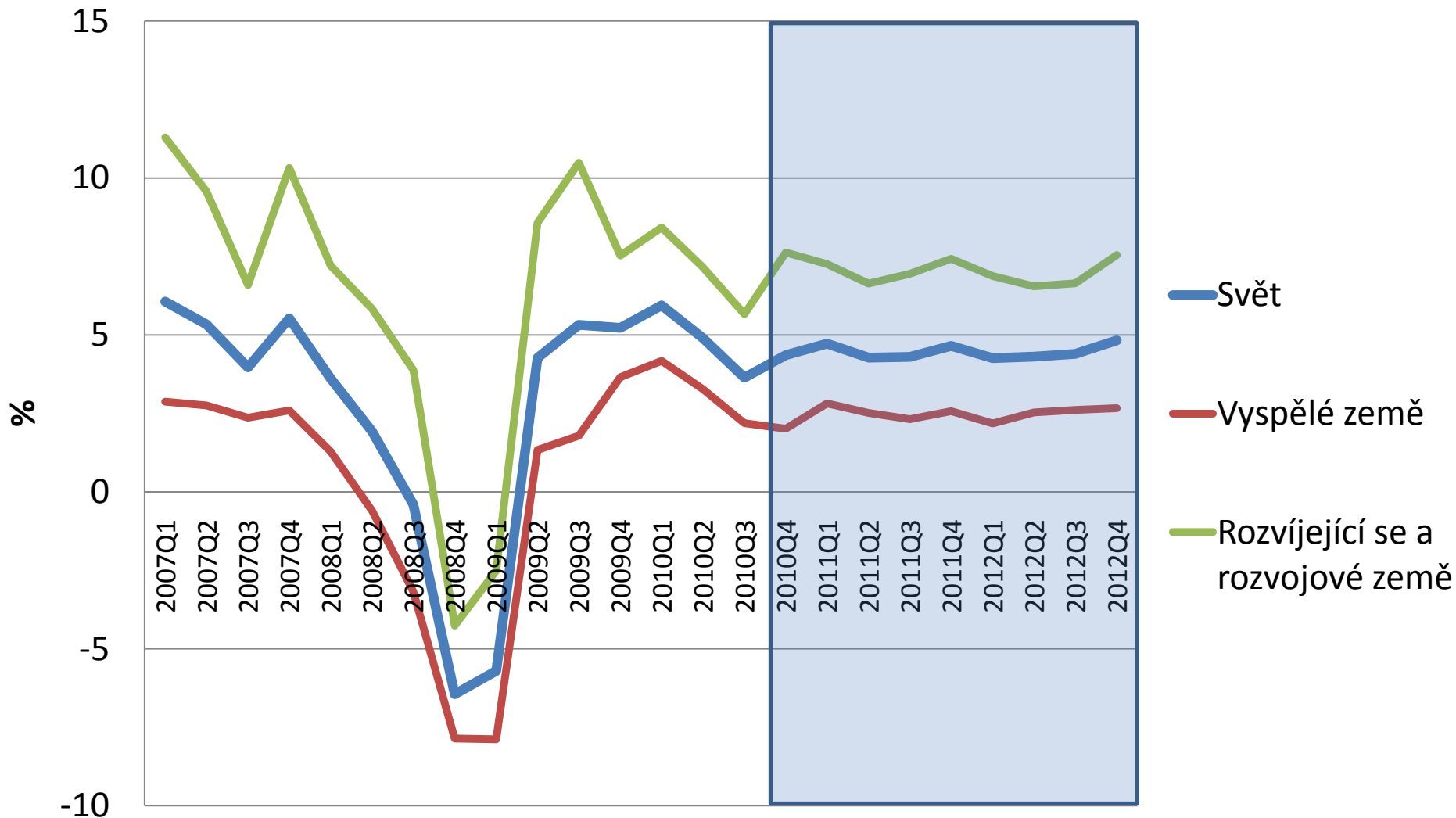
- Krátkodobý a střednědobý pohled:
  - Makroekonomická situace pro ČR
  - Konjunkturální analýza
  - Makroekonomická predikce
- Dlouhodobý výhled: konkurenceschopnost a konvergence
  - Teoretický pohled na konkurenceschopnost
  - Jak rychle ČR a SR dohánějí „starou“ EU?
  - Konkurenceschopnost ČR a SR
  - Mezinárodní srovnání
- Shrnutí

Světová ekonomika: hlavní trendy

- Oživení pokračuje, ale dvourychlostní charakter
  - **Vyspělé ekonomiky:**
    - pomalejší růst, zvýšená nezaměstnanost, obavy ze stavu veřejných financí a bankovního sektoru
  - Úspěšné **emerging markets**
    - Rychlejší růst, ale za cenu inflačních tlaků

MMF: Výhled pro světovou ekonomiku

Reálný růst HDP (%)

Hlavní obchodní partneři Visegradských zemí

Podíl na exportu (%) v roce 2009

Co z globálních trendů je relevantní pro ČR?
 Vliv závislosti na exportu do EU.

#	ČR	Maďarsko	Polsko	Slovensko
1	EU 27 (84.7%)	EU 27 (78.9%)	EU 27 (79.6%)	EU 27 (85.7%)
2	Rusko (2.3%)	Rusko (3.6%)	Rusko (3.7%)	Rusko (3.6%)
3	Švýcarsko (1.6%)	USA (2.3%)	Ukrajina (2.5%)	Turecko (1.7%)
4	USA (1.6%)	Ukrajina (1.5%)	Norsko (1.9%)	Čína (1.4%)
5	Čína (0.7%)	Čína (1.5%)	USA (1.8%)	USA (1.1%)

Na čem bude záviset rychlost a stabilita oživení?

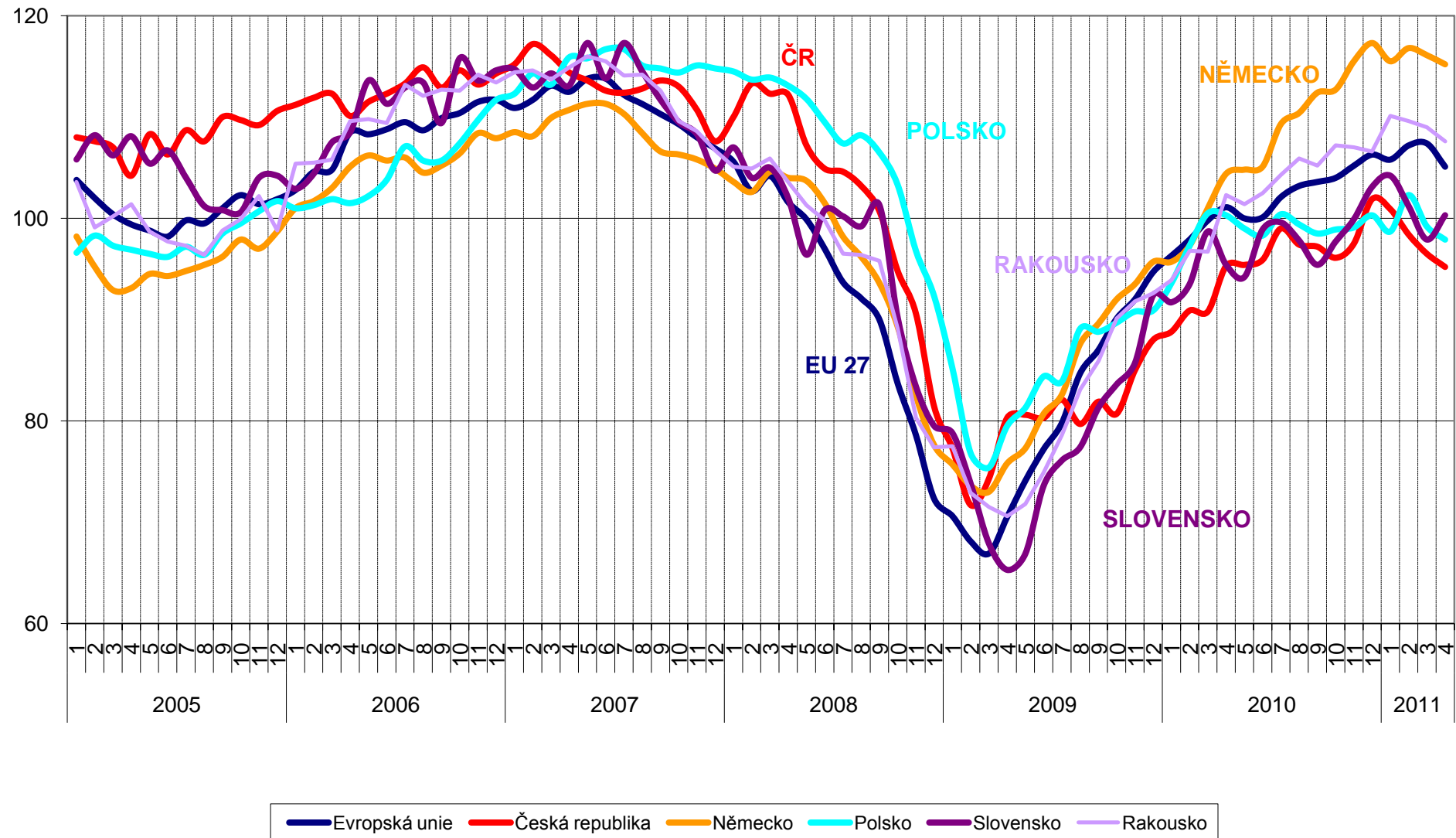
- Primární faktory:
  - Dynamická zahraniční poptávka
    - Zejména trhy EU
  - Schopnost poptávku využít
    - Přítomnost či absence omezení růstu produkce firem
    - Možné problémy pro Maďarsko
- Sekundární faktory
  - Dynamika domácí poptávky
    - Závisí na míře optimismu spotřebitelů (spíše zhoršení)
      - Role očekávání a čitelnosti vládních politik

Výhled pro Visegradské země: Reálný růst HDP (%)

	2010	2011	2012
ČR	2.3	1.7	2.9
Maďarsko	1.2	2.8	2.8
Polsko	3.8	3.8	3.6
Slovensko	4.0	3.8	4.2

Jak optimističtí jsou naši hlavní partneři?

Ekonomický sentiment, dlouh. průměr = 100, sez. očištěno

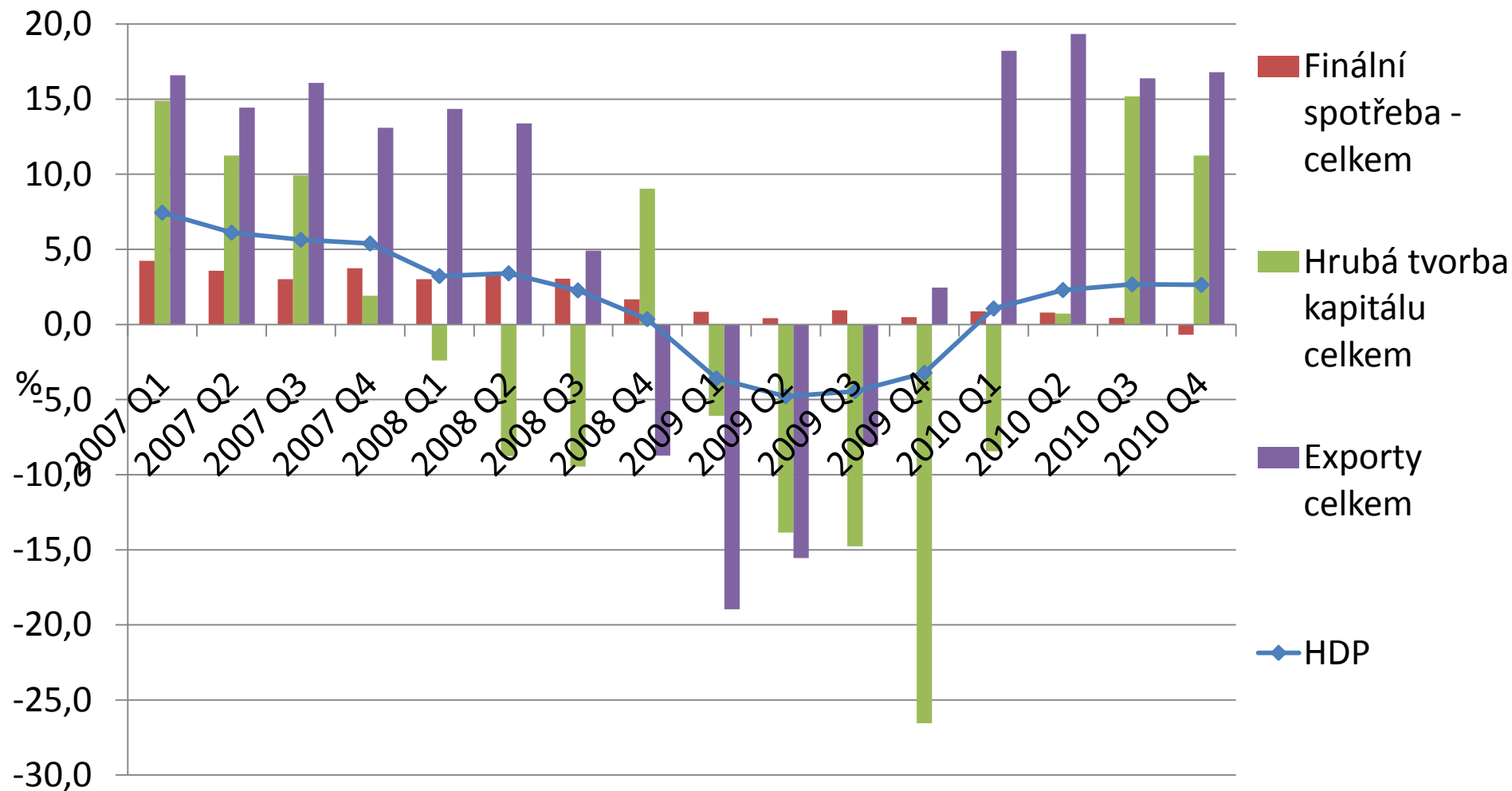
Zdroj: ČSÚ – konjunkturální průzkum, květen 2011

Hlavní trendy vývoje české ekonomiky

- Zažíváme oživení – udržitelné?
  - Růst v posledním čtvrtletí pomalejší než očekávání
    - Pokles výdajů domácností i přes malý růst mezd a platů
    - Pokles vládní spotřeby
  - Vcelku pozitivní výsledky konjunkturálních průzkumů
    - Malé varování před přílišným optimismem: zakolísání důvěry spotřebitelů a podnikatelů v posledních průzkumech (únor-duben 2011)
- Hlavní rizika pro ČR
  - Politická nestabilita, soudržnost vládní koalice
    - Neefektivní postoj k fiskální politice, zmatené signály (DPH)
  - Soudržnost EMU (problémy menších členů)
  - Ceny ropy
- Pozitivní faktory
  - Oživení v SRN (a dopad růstu německých exportů)

ČR: Složky agregátní poptávky

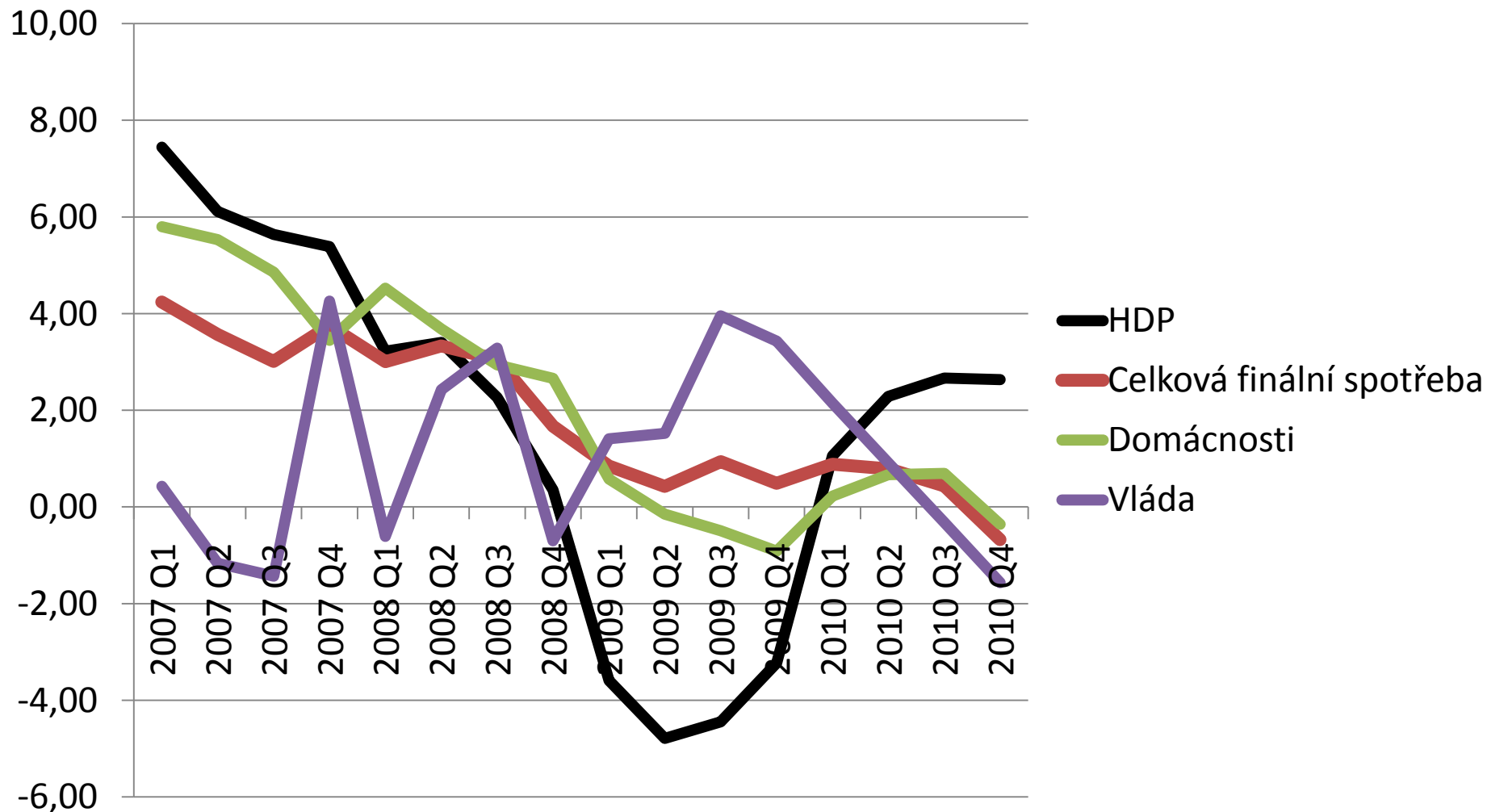
Meziroční růst ve st. cenách, ze sez. očišť. dat

Zdroj dat: ČSÚ

ČR: Vývoj finální spotřeby

Meziroční změna, stálé ceny (%)

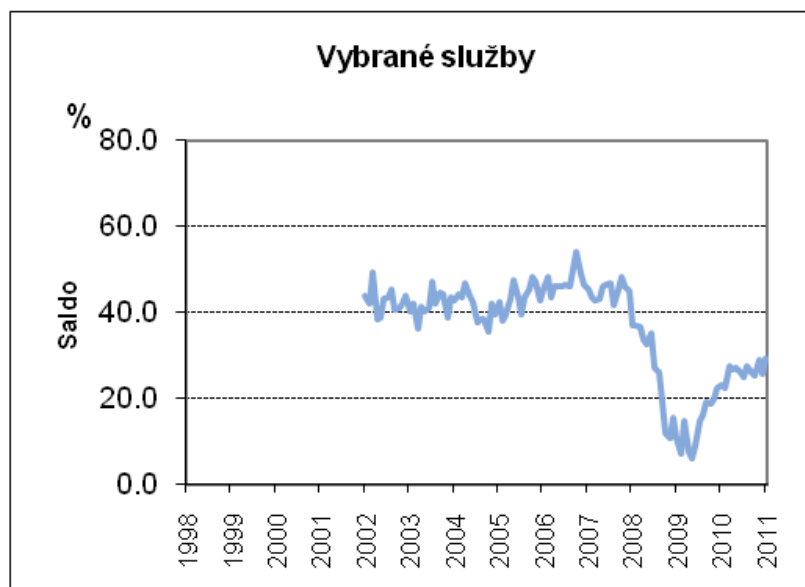
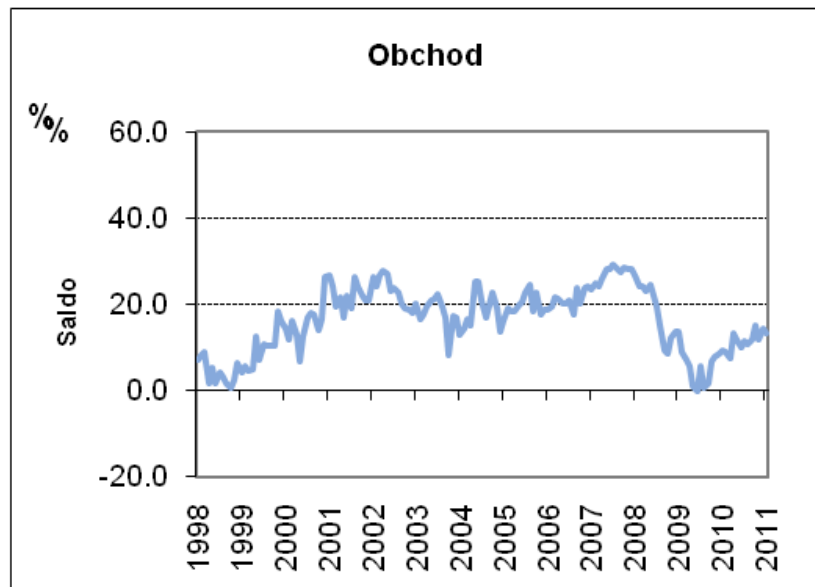
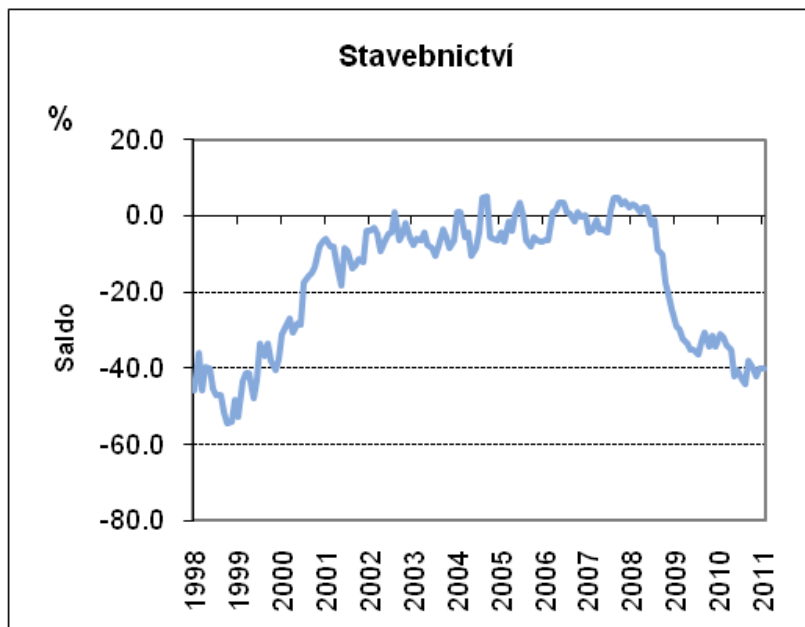
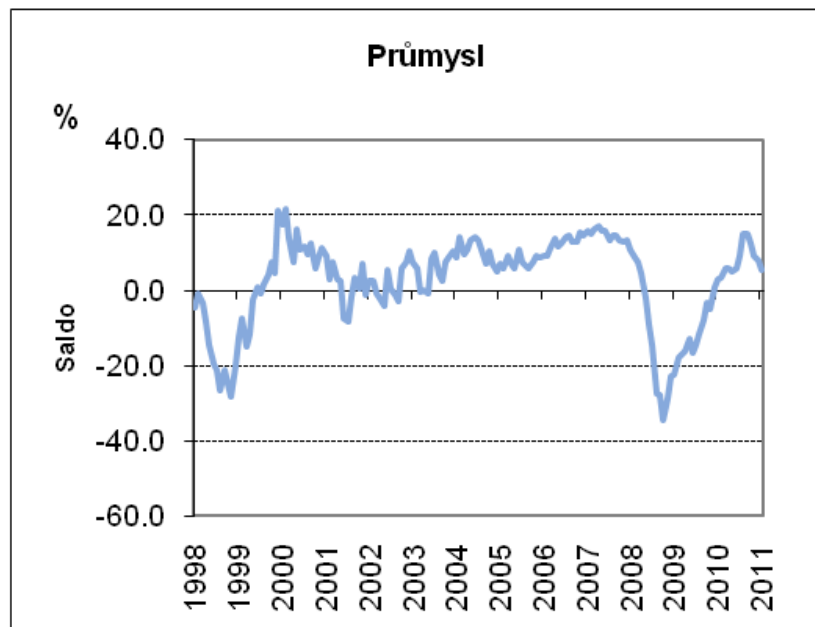
Hloubka propadu v průběhu krize

Hloubka propadu HDP (ve stálých cenách a po sez. očištění)
proti průměrnému čtvrtletí roku 2008

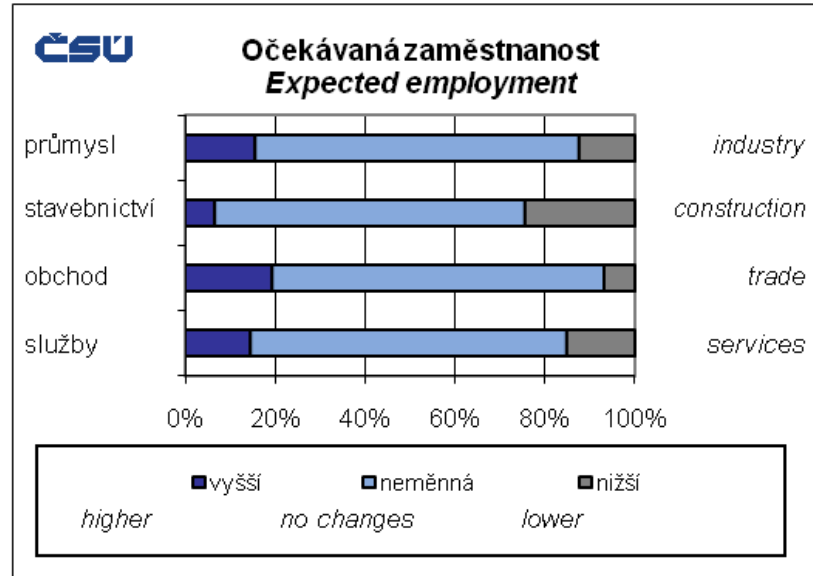
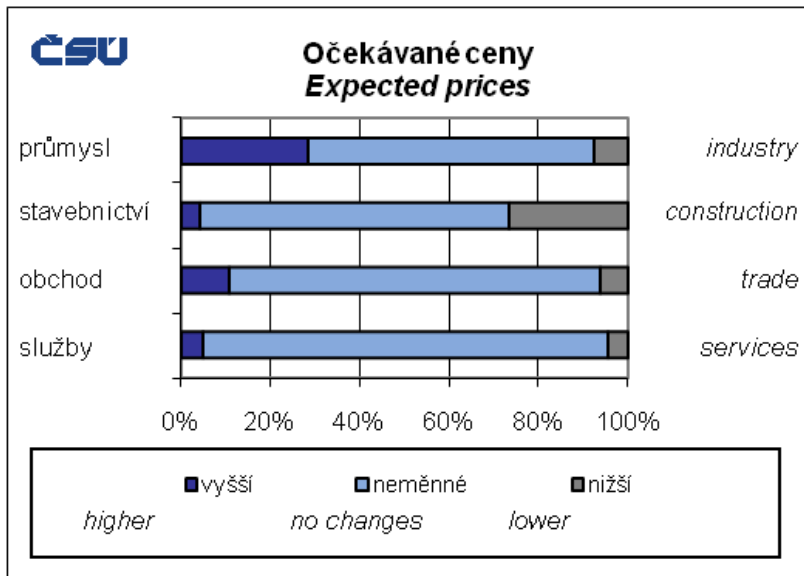
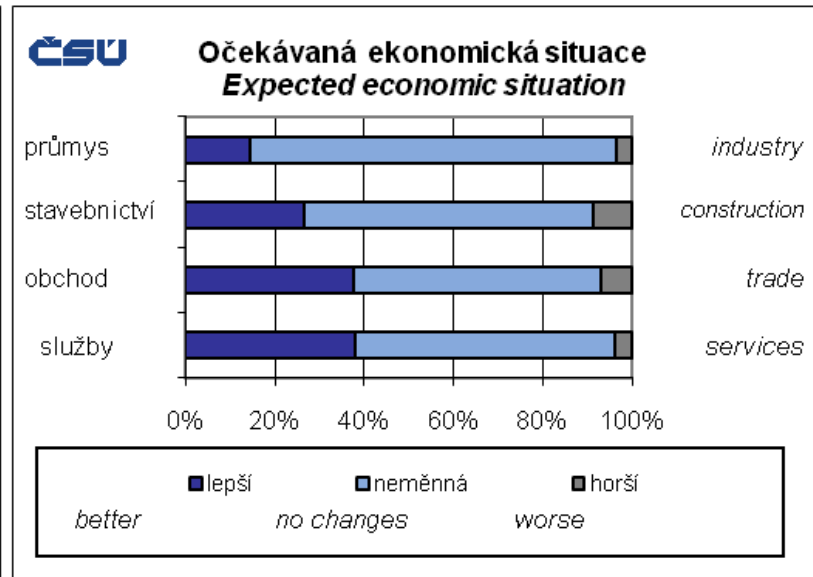
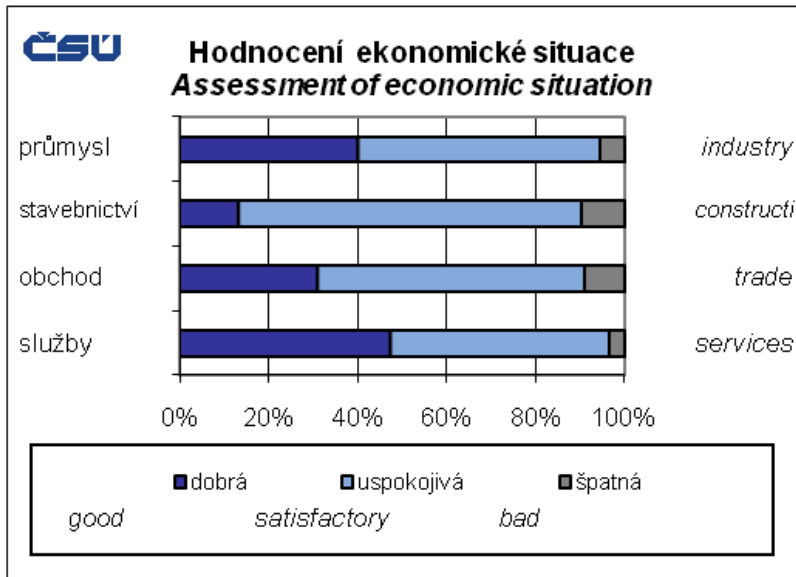
:	Dno	Dosaženo
Lotyšsko	-20.3	2009Q4
Estonsko	-15.6	2009Q3
Litva	-15.1	2010Q1
Slovinsko	-8.7	2009Q2
Rumunsko	-8.6	2010Q1
Chorvatsko	-7.6	2010Q2 (může pokračovat)
Maďarsko	-7.2	2009Q4
Slovensko	-6.5	2009Q1
Bulharsko	-5.8	2010Q1
ČR	-4.5	2009Q2
Polsko	-0.8	2008Q1 (nedošlo k reálnému poklesu)

Zdroj: vlastní propočty z dat Eurostatu

ČR: Sezónně očištěná salda indikátorů důvěry podle sektorů

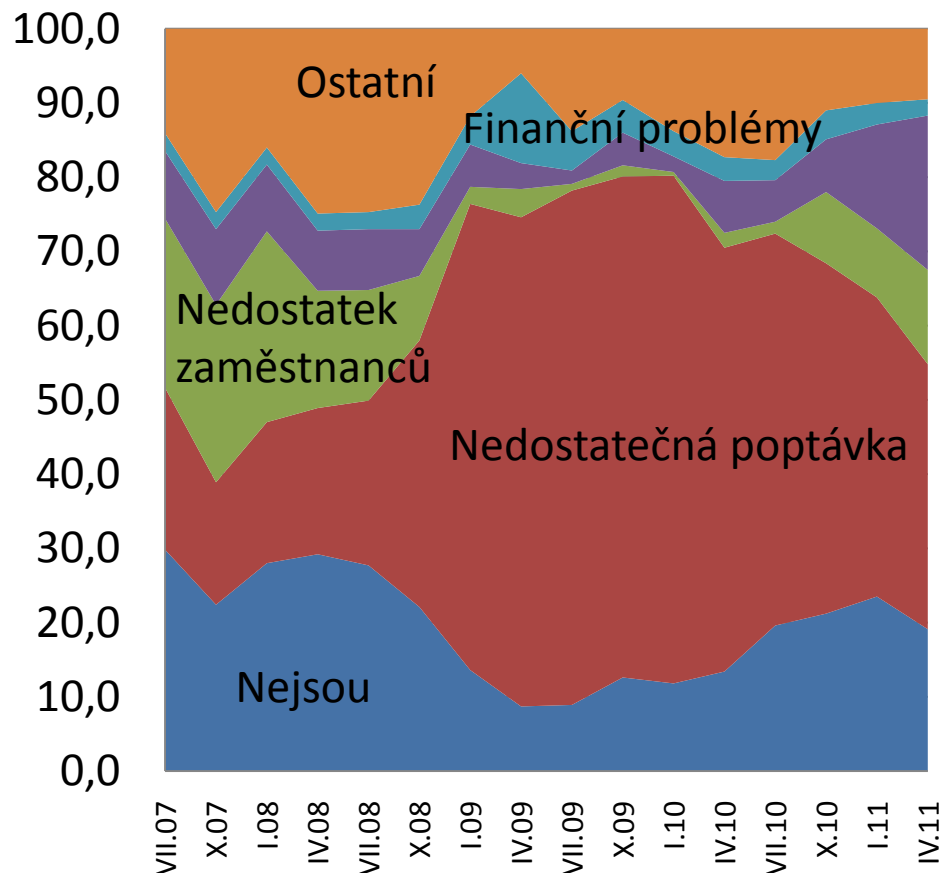

Očekávání v české ekonomice (květen 2011)

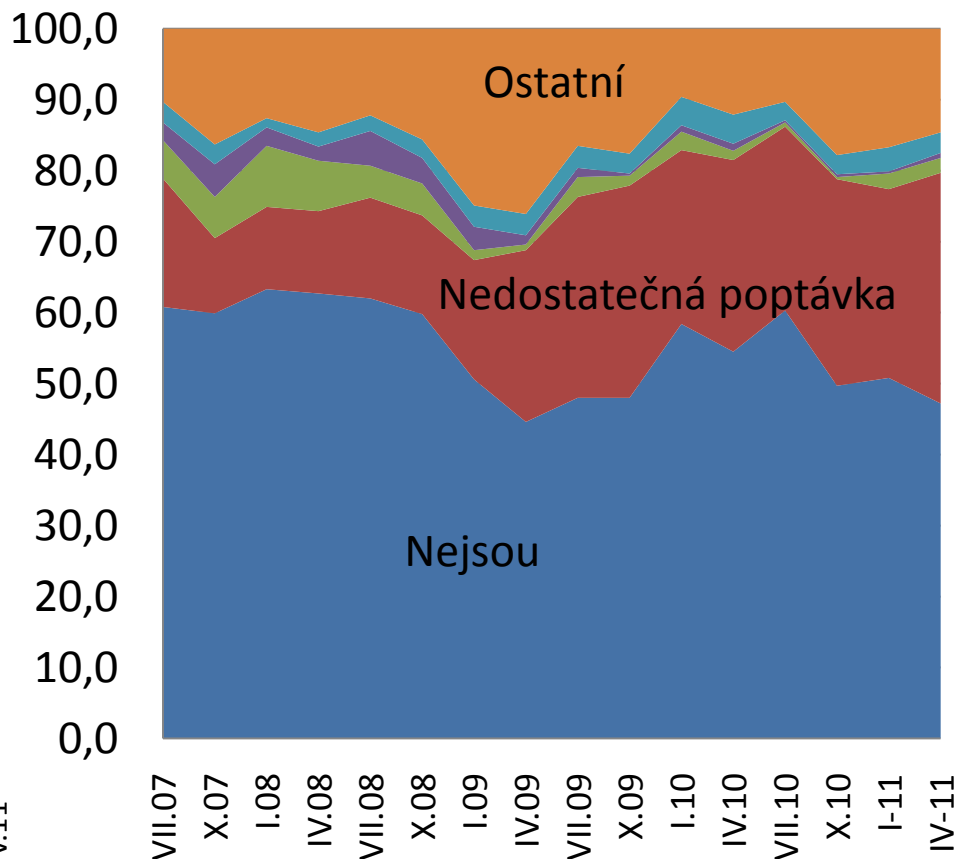

Bariéry růstu produkce podle českých firem

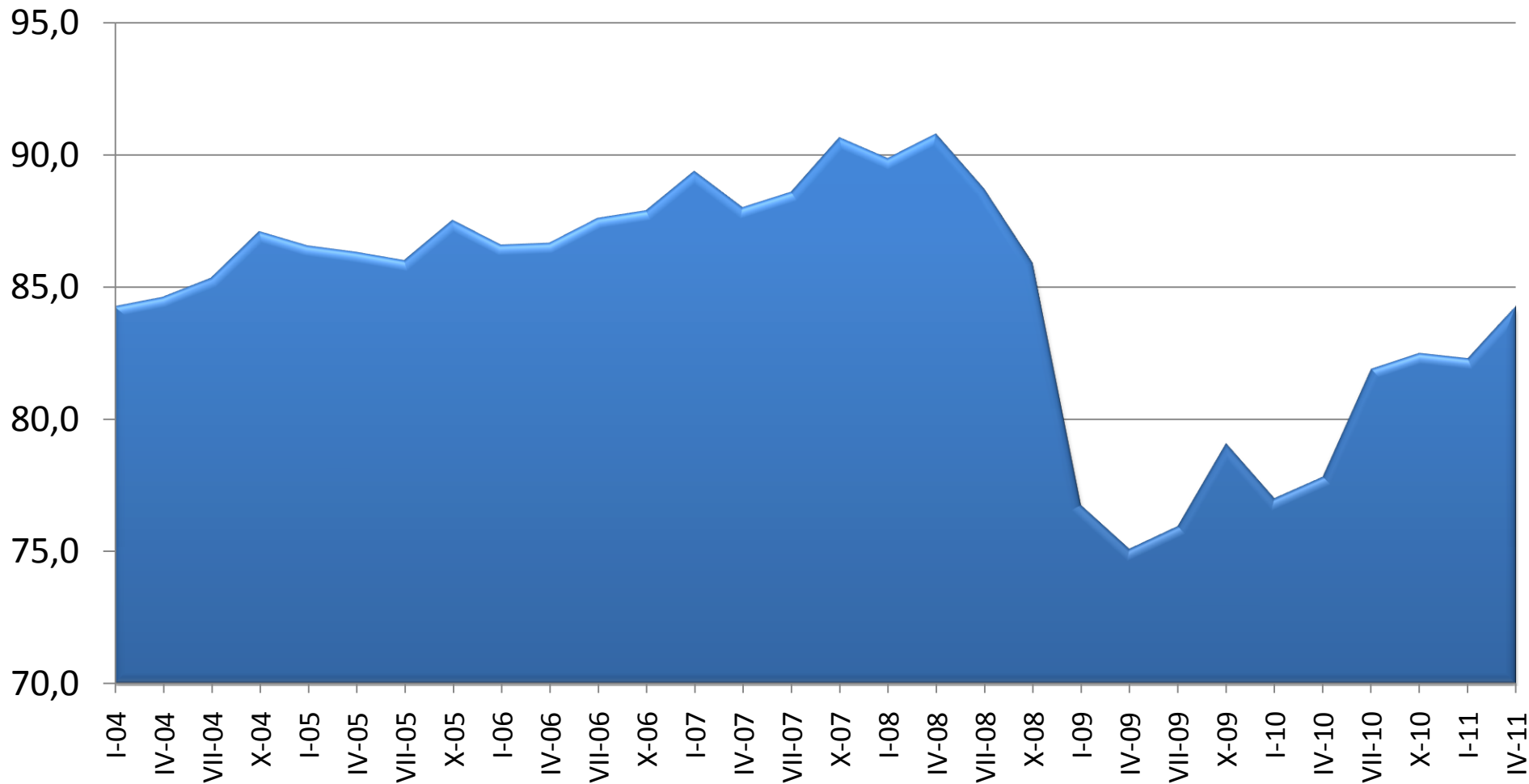
Průmysl

Služby

ČR - Využití výrobních kapacit v průmyslu (%)

Zdroj: ČSÚ – konjunkturální průzkum, květen 2011

Očekávaný vývoj v ČR v roce 2011

- ČR zřejmě zažije
  - Umírněný růst reálného HDP
  - Pomalu klesající nezaměstnanost
    - S velkou regionální diferenciací
  - Mírné zrychlení inflace
    - Efekty plánovaného sjednocení DPH
    - Dopady cen paliv (ropy) zejména v prvním měsících roku
  - Stabilní vývoj bankovního sektoru
- Předpoklady prognózy: stabilita EMU a pokračující oživení globální ekonomiky

Makroekonomická predikce pro ČR (1/2)

Reálný HDP (meziroční růst %)

Realita			Predikce	
2009	2010		2011	2012
-4.1	+2.3	IDEA (05/2011)	1.8-2.0	2.6-2.9
		MFČR (04/2011)	1.9	2.3
		ČNB (05/2011)	1.5	2.8

Makroekonomická predikce pro ČR (1/2)

Inflace(%)

Realita			Predikce	
2009	2010		2011	2012
1.0	1.5	IDEA (05/2011)	2.0-2.1	2.5-2.7
		MFČR - průměr (04/2011)	2.1	3.2
		ČNB – průměr* (05/2011)	1.9*	2.2*

* Odvozeno ze čtvrtletních predikcí

Makroekonomická predikce pro ČR (3/3)

Nezaměstnanost (obecná, ILO) (%)

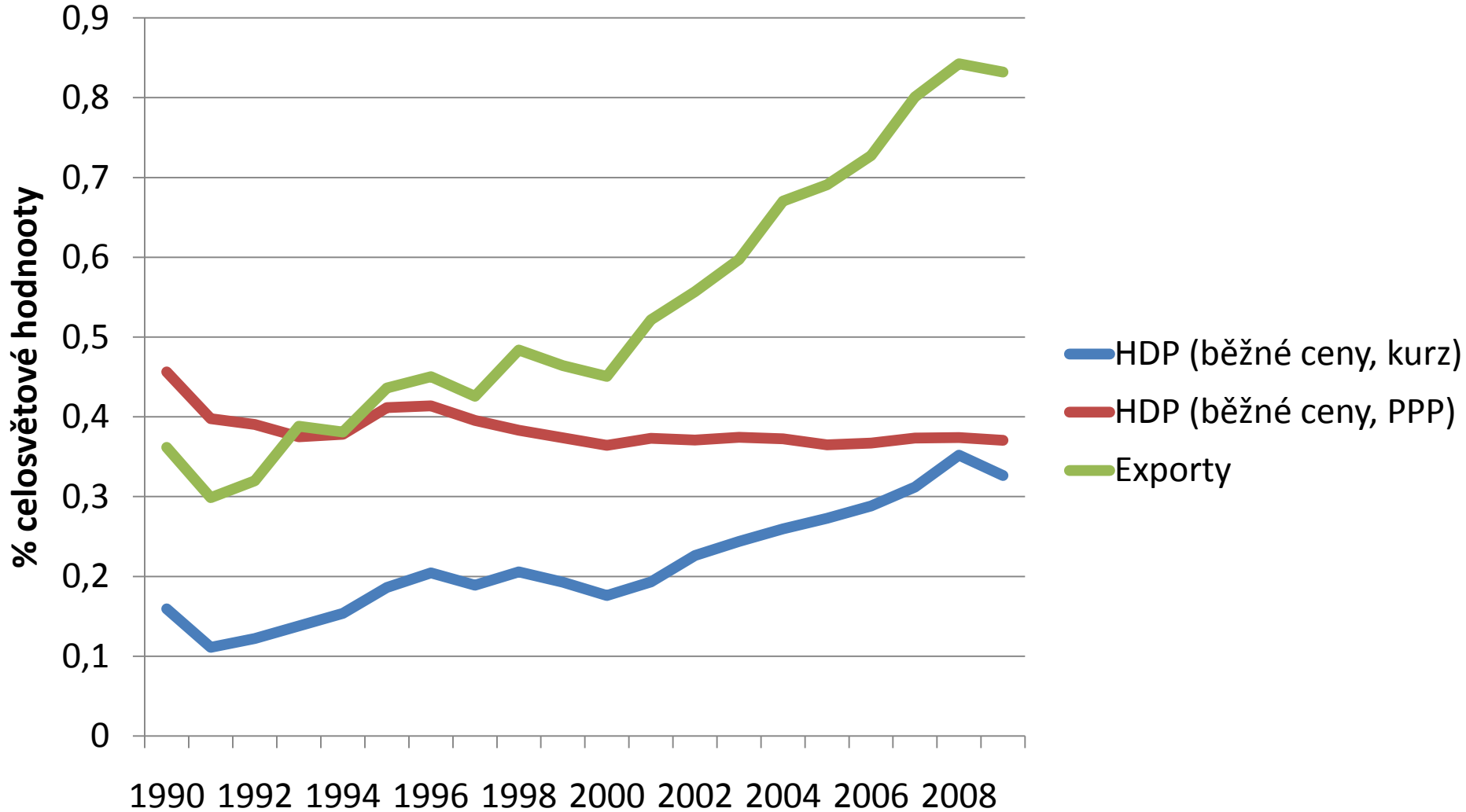
Realita		a	Predikce	
2009	2010		2011	2012
6.7	7.3	IDEA (05/2011)	6.8-6.9	6.5-6.7
		MFČR - VŠPS (04/2011)	6.9	6.5

Celkové zhodnocení

- ČR je v celkem stabilizované a z hlediska řady evropských zemí i záviděníhodné pozici
- V výjimkou politické stability nečelíme žádnému skutečně urgentnímu problému

Dlouhodobý výhled na perspektivy ČR:
konkurenceschopnost

Vývoj role české ekonomiky ve světové ekonomice

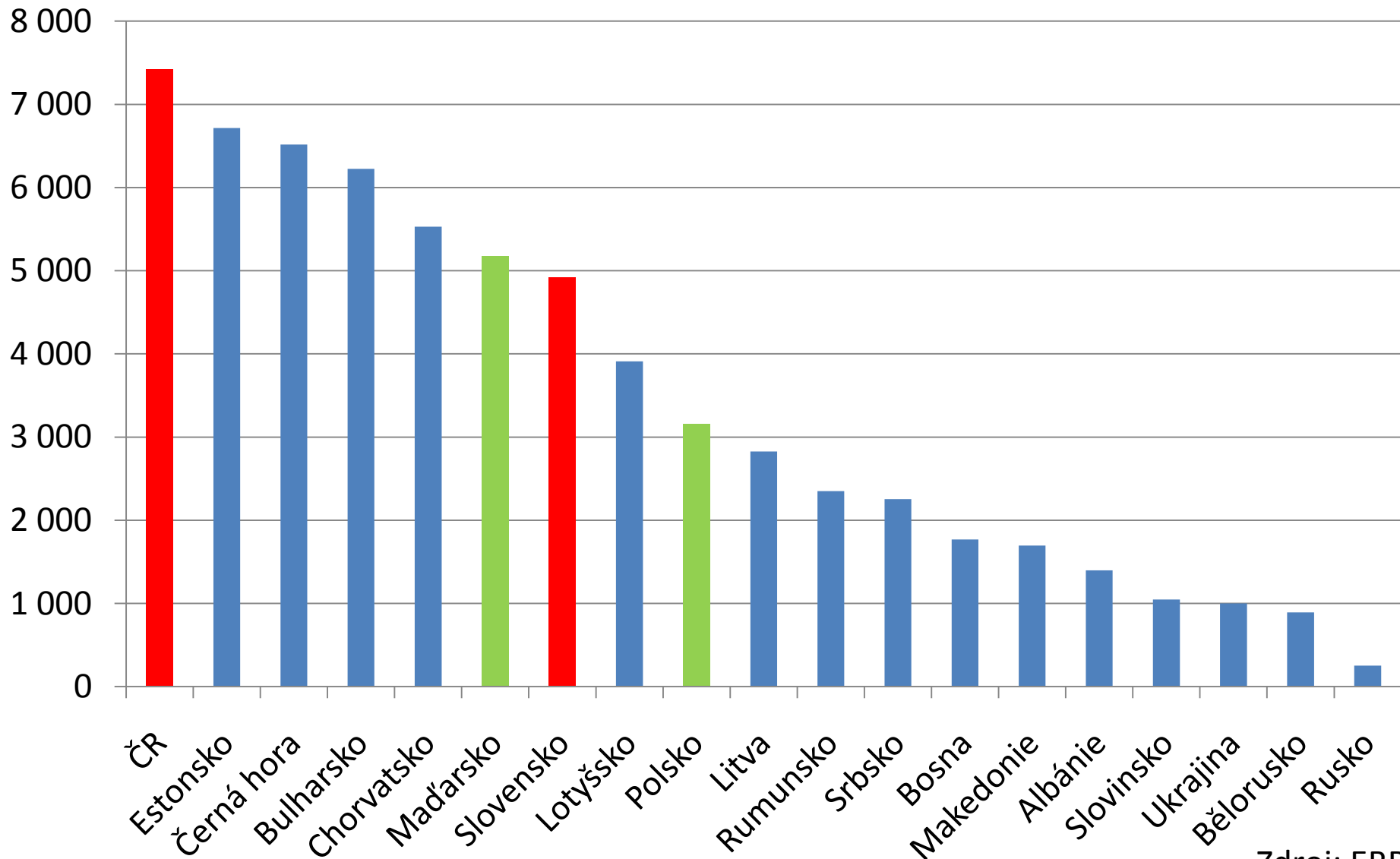

Dlouhodobý pohled na český růst?

- Pozitivní faktory
  - Česká ekonomika roste a postupně dohání EU (EU 27).
  - ČR je jednou z nejatraktivnějších destinací pro přímé zahraniční investice
  - ČR prošla finanční krizí s méně problémy než jiné země
  - Fiskální situace je v relativně dobrém a udržitelném stavu
- Přesto se nelze ubránit názoru, že by vše mohlo jít lépe
  - V oblasti růstu a konkurenceschopnosti jsou ČR dávány za vzor nejen ANIZ a Čína, ale i Slovensko
    - Zejména v oblasti produktivity práce

Kumulativní příliv PZI na obyvatele

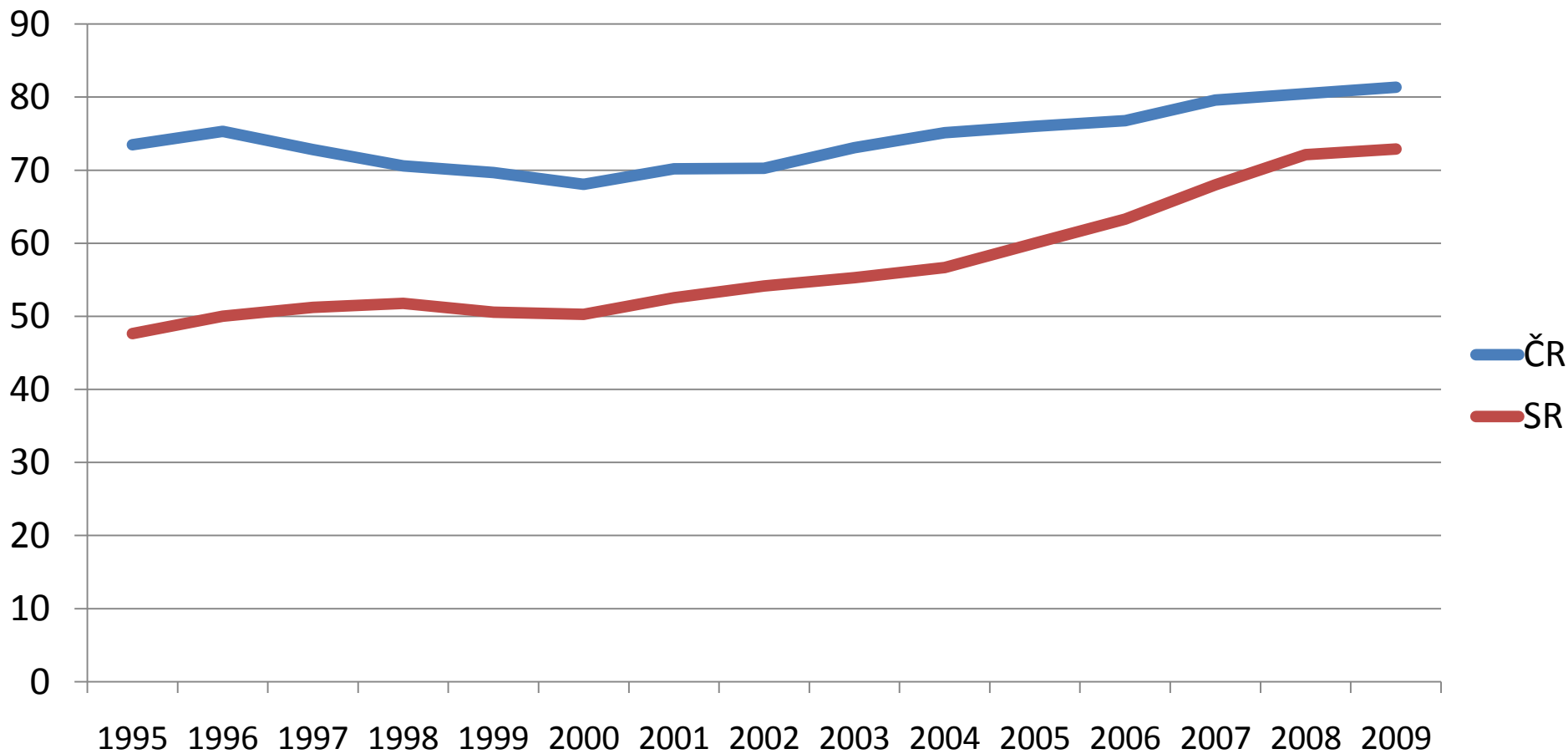
USD (1989-2009)

Zdroj: EBRD

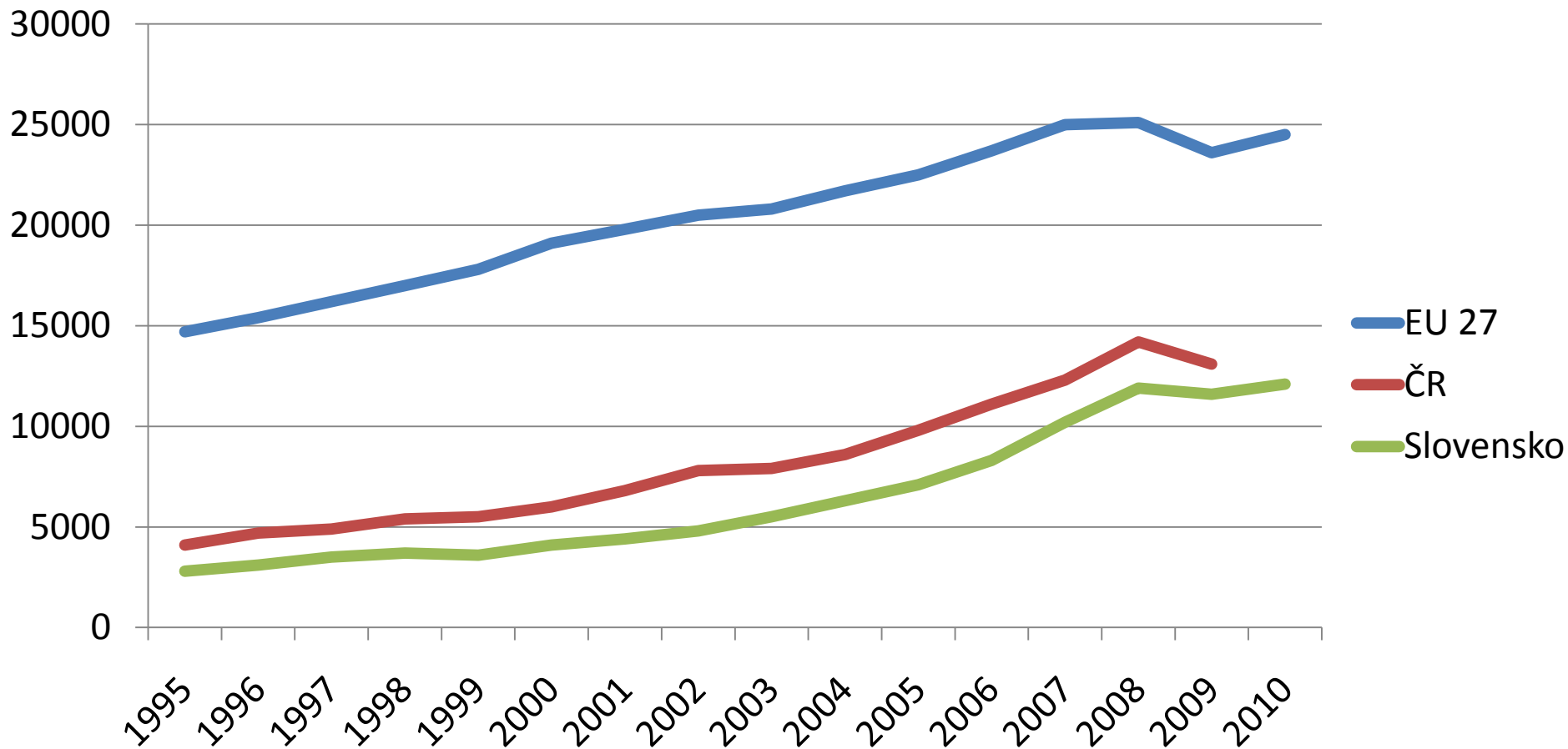
Konvergence k průměru EU (27)

HDP/obyv. v PPP, EU 27 = 100

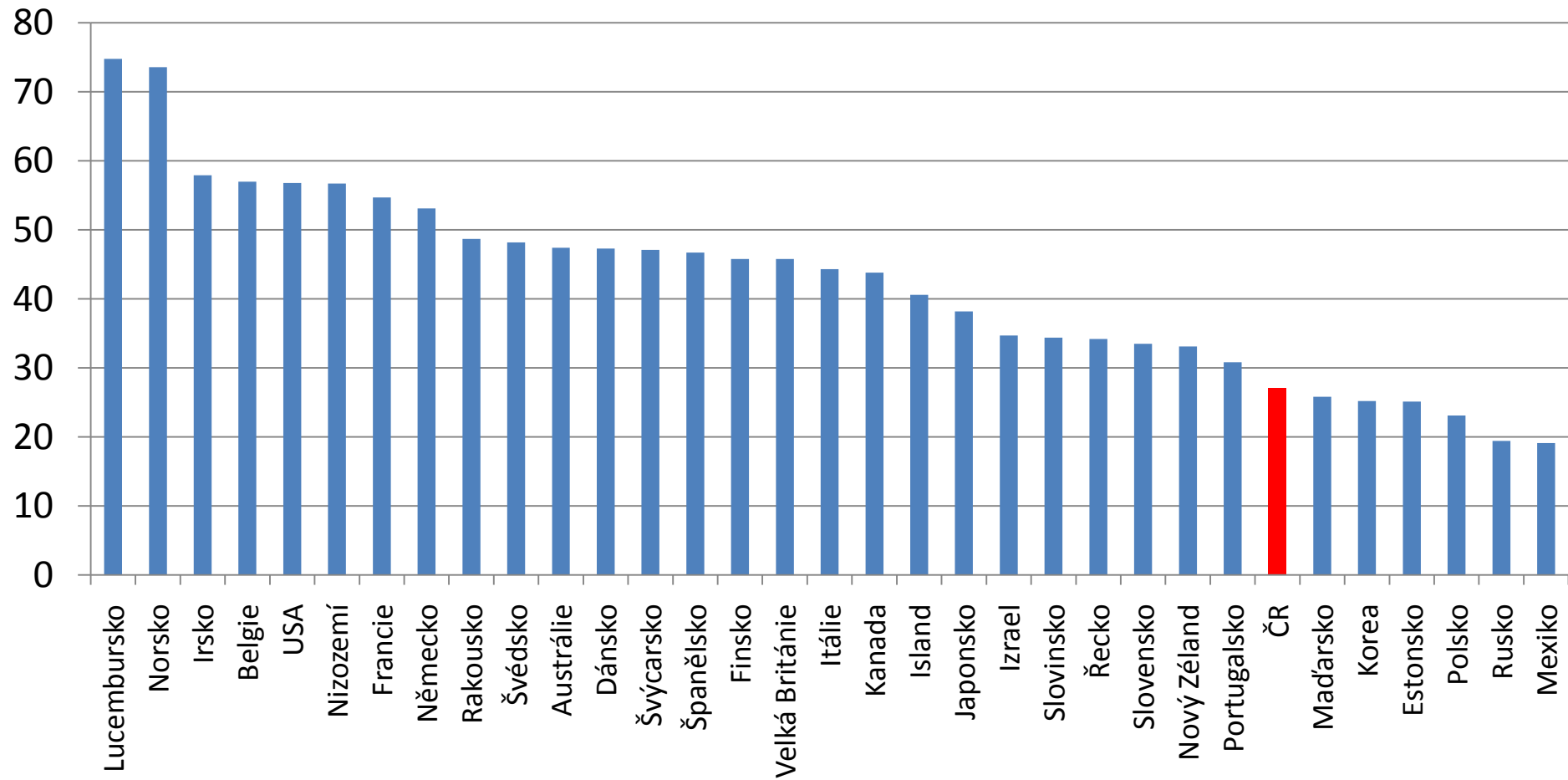
Konvergence k průměru EU (1)

HDP/obyv. v běžných cenách v EUR

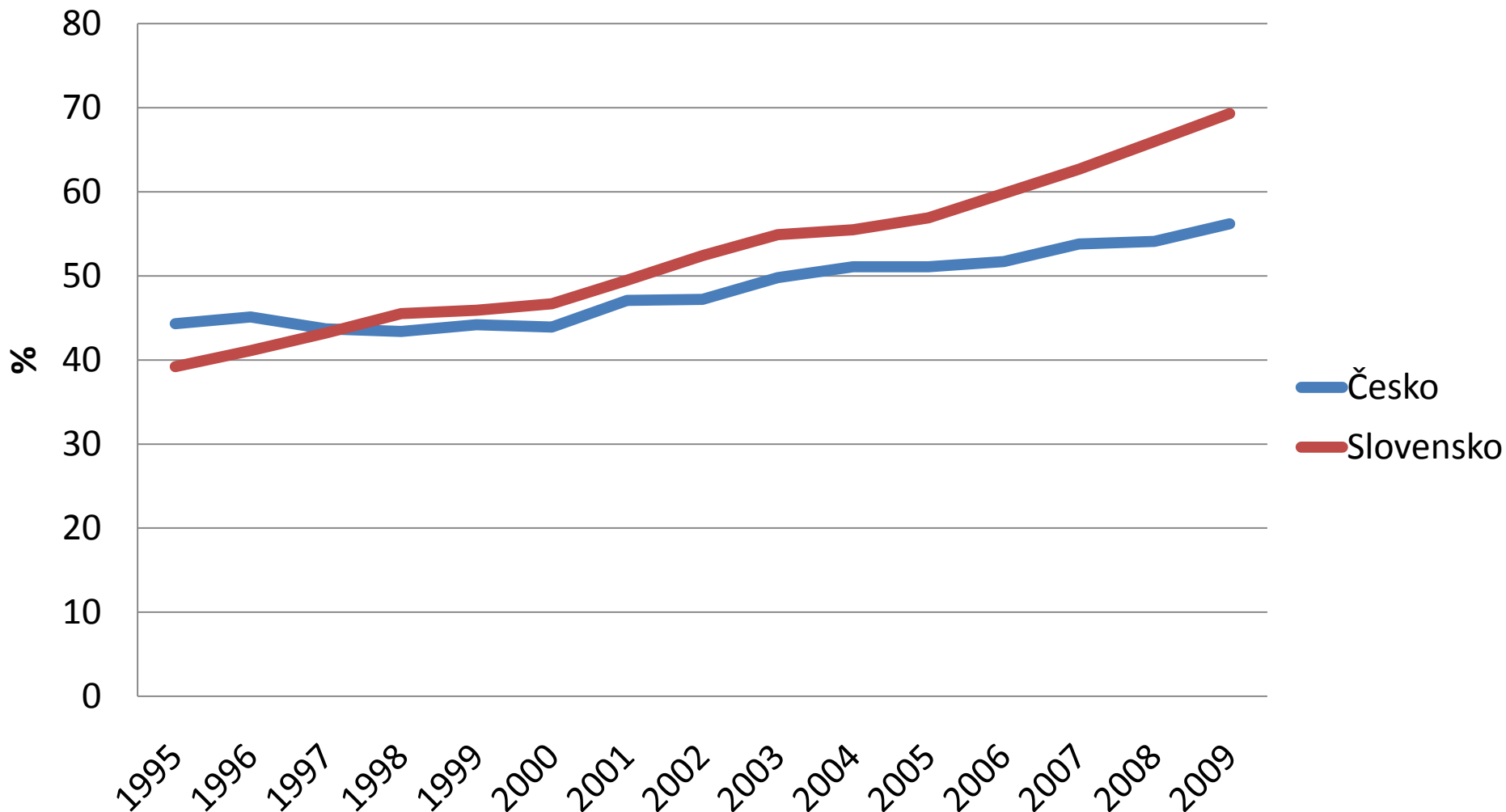
Produktivita práce podle OECD, 2009

Měřeno podle HDP na odpracovanou hodinu (v běžných USD)

Vývoj produktivity práce

HDP v PKS na odpracovanou hodinu (EU15 = 100)

Ekonomický pohled na oblíbené analýzy konkurenceschopnosti...

- V případě teoretických ekonomů většinou skeptický
  - P. Krugman: „As a practical matter, however, the doctrine of "competitiveness" is flatly wrong“
- Více zájmu podobná problematika vzbuzuje v oblasti manažersky zaměřené literatury
  - Porter – Competitive Advantage of Nations
- V současné české situaci však i přes obtížnou definovatelnost o zcela legitimní problém:
  - Jak využít a zefektivnit limitované zdroje k co nejvýraznějšímu zlepšení pozice české ekonomiky a blahobytu obyvatelstva

Pragmatický pohled

- Česká ekonomika na konci 30. let a nyní
- Konkurenceschopná ekonomika:
  - Občané a podnikatelé mají motivaci aktivně se účastnit produktivních aktivit
    - Opak: očekávání, že zbohatnu díky korupci, podvodům, zmanipulovaným zakázkám (rent-seeking)
  - Ekonomické, bezpečnostní a politické prostředí této země jim dá šanci tuto motivaci naplnit
    - Proto je tak důležitá např. ochrana vlastnických práv a stabilita
  - Infrastruktura a regulace je na takové úrovni, aby naplnění takových ambicí nebylo extrémně komplikované
    - Role investic do dopravní infrastruktury, ale např. i do školství a základního výzkumu

Dostupná data o konkurenceschopnosti

- Výsledky srovnání a propočtů
  - IMD World Competitiveness Yearbook
  - WEF Global Competitiveness Report
  - OECD – celá řada indikátorů srovnávajících produktivitu, efektivitu trhů práce, atd.
  - MPO: analýza vycházející z výsledků WEF
  - Návrh NERVu ke strategii konkurenceschopnosti

ČR očima IMD

World Competitiveness Yearbook

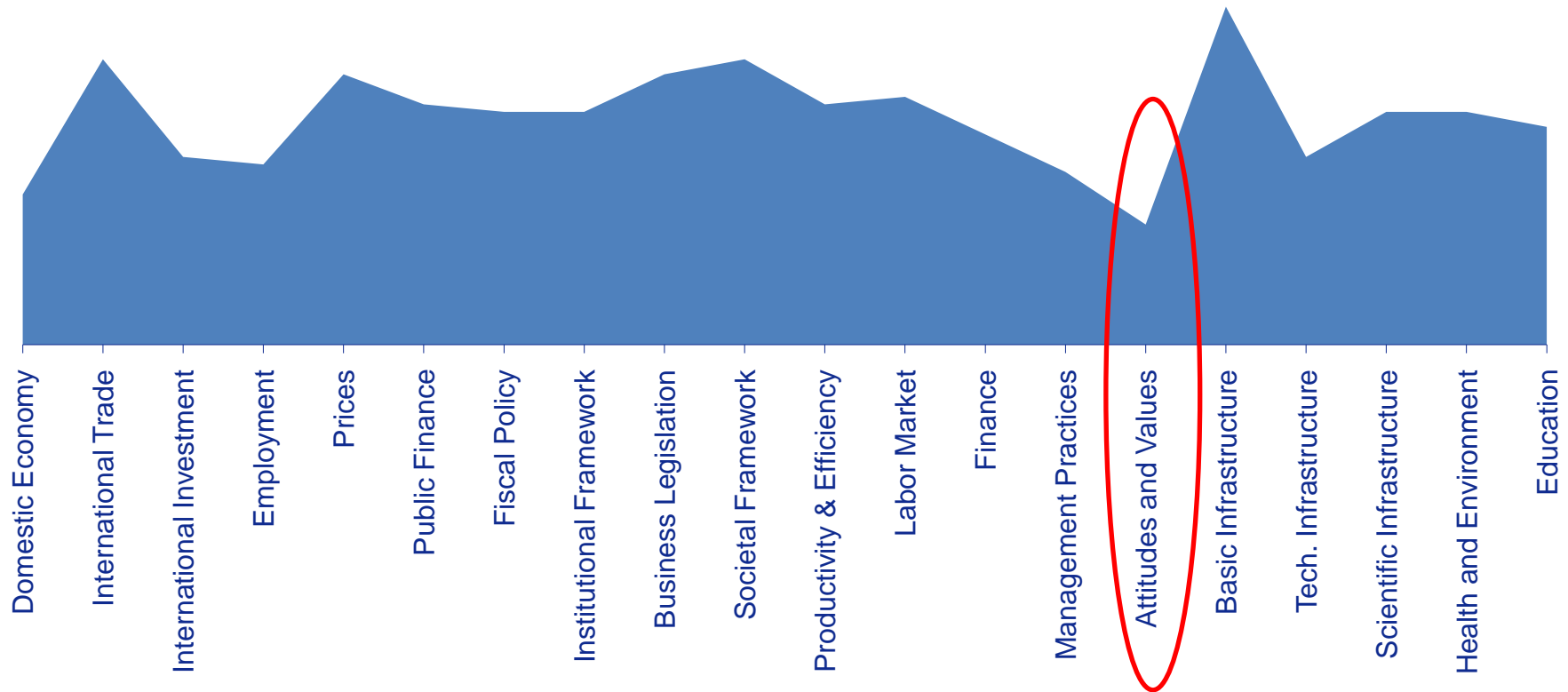
Pořadí dle hlavních kategorií kritérií

	2007	2008	2009	2010	2011
Celková konkurenceschopnost <i>Overall competitiveness</i>	32	28	29	29	30
Ekonomická výkonnost <i>Economic Performance</i>	29	20	25	29	34
Efektivita vlády <i>Government Efficiency</i>	41	33	31	33	28
Efektivita podnikatelského sektoru <i>Business Efficiency</i>	36	34	36	40	35
Infrastruktura <i>Infrastructure</i>	27	24	25	26	29

ČR očima IMD (2)

World Competitiveness Yearbook

„Competitiveness Landscape“

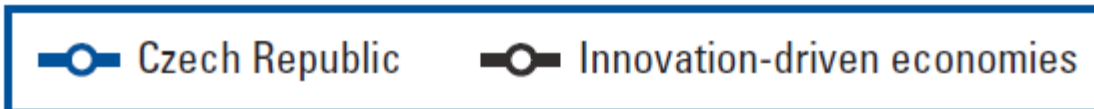
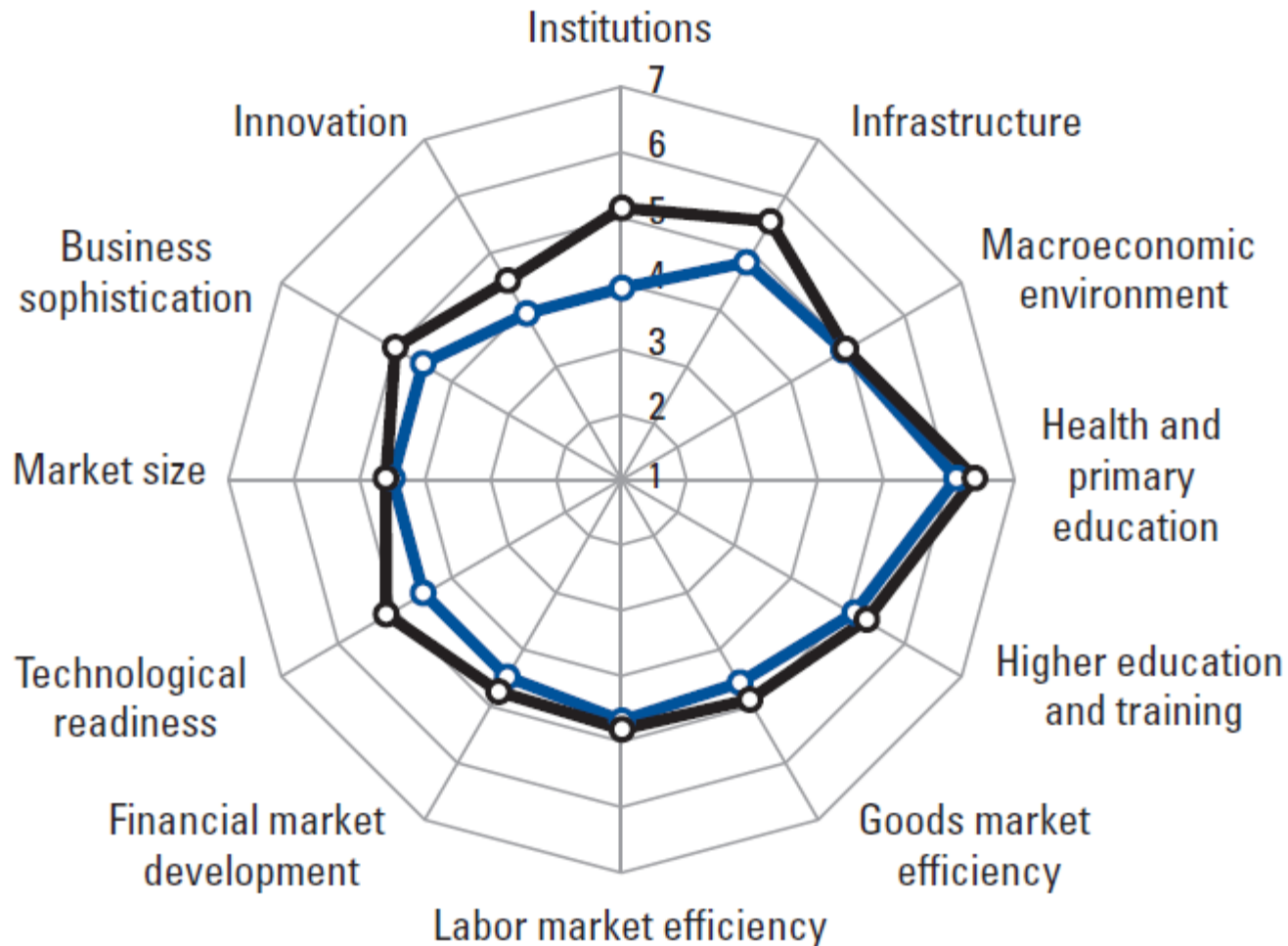
Nižší úroveň grafu: horší výsledek

Zdroj: IMD WCY web

ČR očima WEF GCR (1)

- Nejproblematictější faktory pro podnikání podle WEF jsou podobné a souvisí zejména s kvalitou veřejné správy a vlády
- Hlavní faktory omezující konkurenceschopnost ČR
  1. Korupce
  2. Neefektivní vládní byrokracie
  3. Přístup k financování
  4. Politická nestabilita
  5. Daňové sazby

ČR z pohledu WEF GCR (2)

ČR očima WEF GCR 2010-11 (2)

	Pořadí v daném indikátoru	Skóre (1-7)
Instituce	72	3.9
Infrastruktura	39	4.8
Makroekonomické prostředí	48	4.9
Zdraví a primární vzdělávání	43	6.1
Vyšší vzdělávání a příprava na zaměstnání	24	5.1
Efektivita trhů zboží	35	4.6
Efektivita trhů práce	33	4.7
Vývoj fin. trhů	48	4.5
Technologická připravenost	32	4.5
Velikost trhu	42	4.5
„Business sophistication“	34	4.5
Inovace	27	3.9

Etika, korupce a hodnoty

- I ve výsledcích WEF se objevuje problematika etiky a korupce:
  - ČR má velmi špatné skóre v oblasti
    - Neefektivity vlády (98)
    - Etiky a korupce ve vládním sektoru (100 ze 139 zemí)
      - Zneužívání veřejných prostředků (102)
      - Zvýhodňování v rozhodování veřejných institucí (107)
    - Etiky v korporátním sektoru (90)

Jak korupce a neefektivita vlády brzdí konkurenceschopnost?

- Dva základní způsoby:
  - Překážka podnikání a vyšší náklady
    - Horší kvalita institucí, vyšší náklady na jejich financování, které vedou i k vyšším daním
  - **Snížení motivace k poctivému podnikání a zlepšování vlastní výkonnosti**
    - ČR má velký problém v oblasti hodnot a ambicí
- Rizika snahy o zvýšení konkurenceschopnosti?
  - V momentě, kdy se jedná o reálných investicích existuje riziko snahy tyto prostředky zneužít
    - Příklad: snahy omezovat financování výzkumu v ČR

Závěrečné shrnutí

- Česká ekonomika ještě není ve špatné situaci
- Měli bychom se snažit dosáhnout více
- Krátkodobě můžeme nejvíce ekonomice pomoci:
  - Bojem proti korupci a neefektivním vládním zakázkám (právní rámec)
    - Další zefektivnění a zprůhlednění státní správy
- Role hodnot
  - Rehabilitace pozitivních hodnot spojených s podnikavostí, vzděláváním a inovacemi
- Role reforem

- *Státnické umění spočívá ve schopnosti předvídat nevyhnutelné a přičinit se o jeho urychlený průběh.*

Talleyrand

Použité zdroje

- ČNB: Makroekonomická predikce
- MFČR: Makroekonomická predikce ČR, květen 2011
- ČSÚ: Národní účty
- ČSÚ: Konjunkturální průzkumy
- Eurostat
- IMD: World Competitiveness Yearbook
- WEF: Global Competitiveness Report
- P. Krugman: Competitiveness: A Dangerous Obsession. Foreign Affairs, March 1994